

SPIS TREŚCI

Przedmowa	11
Rozdział I. Zabójstwo w dziejach ludzkości	21
1.1. Zabójstwo w indywidualnym i społecznym doświadczeniu	21
1.2. Zabójstwo w prawodawstwie Starego Testamentu	21
1.3. Kobiety zabójczynie w Biblii	23
1.3.1. Motywy polityczne i religijne biblijnych sprawczyń zabójstw	24
1.3.2. Kobiety zabójczynie – ofiary gwałtu wojennego	24
1.4. Kobiety zabójczynie w świecie antycznym	26
1.5. Pozycja kobiety we wczesnym chrześcijaństwie i średniowieczu	28
1.5.1. Koncepcja natury kobiecej	28
1.5.2. Proceder polowania na czarownice	30
1.6. Zabójczynie – przegląd badań wyjaśniających przestępczość kobiet w XIX i XX wieku	34
Rozdział II. Osobowe relacje kobieta – mężczyzna jako przyczyny konfliktów i agresji	41
2.1. Mityczna relacja kobieta – mężczyzna	41
2.2. Biblijny opis pierwszego konfliktu między kobietą a mężczyzną	44
2.2.1. Miejsce i rola kobiety w systemie patriarchalnym	45
2.2.2. Sytuacje trudne, kryzysowe w małżeństwie	46
2.2.3. Modele relacji kobieta – mężczyzna w <i>Pieśni nad pieśniami</i>	49
2.2.4. Kobiety obce, cudze żony	50
2.2.5. Negatywne cechy kobiety, utrudniające bezkonfliktową relację z mężczyzną	52
2.2.6. Wpływ kobiety na poczucie utraty sensu życia	54
2.3. Przemoc seksualna na kartach Biblii	56
2.3.1. Przemoc seksualna wobec osób bliskich	58
Rozdział III. Przestępczość przeciwko zdrowiu i życiu w rodzinach w XIX i XX wieku	61
3.1. Kobiety sprawczynie przestępstw przeciwko życiu	61
3.2. Zabójstwo w rodzinie	64
3.3. Charakterystyczne cechy zabójstwa domowego	66
3.3.1. Sytuacje, w których dochodzi do zabójstwa	67
3.3.2. Typowość zabójstwa w rodzinie	68
3.4. Podsumowanie	69
Rozdział IV. Teorie przestępczości kobiet	72
4.1. Współczesna przestępczość kobiet	72
4.2. Rola i znaczenie płci w wyjaśnianiu przyczyn zabójstwa	73
4.2.1. Tradycja psychologiczna w kryminologii	79
4.2.2. Znaczenie czynników chorobowych w zabójstwie kobiet	80
4.3. Feministyczne poglądy na przestępczość kobiet	82
4.4. Współczesne teorie kryminologii odnoszące się do przestępczości kobiecej	86
4.4.1. Teoria anomii Mertona w odniesieniu do kobiet	86
4.4.2. Albert Cohen i jego poglądy na kształtowanie się przestępczości	86
4.4.3. Teoria zróżnicowanych powiązań	87
4.4.4. Rodzina i jej funkcje – jako źródła przestępczości	88
4.4.5. Symboliczny interakcjonizm	88
4.5. Podsumowanie	89
Rozdział V. Przemoc domowa źródłem konfliktów i agresji w rodzinie	93
5.1. Prawne pojęcie przemocy	93
5.1.1. Przemoc rodzinna i trudności w jej wykrywaniu	96
5.2. Przemoc w rodzinie i jej związek z zabójstwem	99
5.2.1. Relacje i ustosunkowania partnerskie sprawcy i ofiary zabójstwa	101

5.2.2. Stany frustracji jako przyczyny agresji domowej	106
5.2.3. Konflikty seksualne partnerów jako przyczyny agresji	107
5.3. Najczęściej stosowane strategie radzenia sobie z przemocą domową	108
5.3.1. Zachowania ukierunkowane na złagodzenie bezpośredniego zagrożenia	108
5.3.2. Strategie obronne sprawcy i ofiary ukierunkowane na zmianę sytuacji	109
5.3.3. Psychologiczne skutki funkcjonowania sprawcy i ofiary	111
5.4. Wiktymologiczna relacja sprawca – ofiara w przypadku zabójstw	116
5.4.1. Wyłączność związku	116
5.4.2. Syndrom wyuczonej bezradności kobiet	117
5.4.3. Teoria przetrwania (<i>survivor theory</i>)	119
5.4.4. Teorie przemocy rodzinnej	120
5.4.5. Teorie wyjaśniające rodzinną przemoc w oparciu o analizę modeli rodzinnych	122
5.5. Podsumowanie	124
Rozdział VI. Prawne i psychologiczne kryteria oceny motywów zabójstw	126
6.1. Pojęcie motywacji, trudności w badaniu procesów motywacyjnych	126
6.2. Silne emocje a zachowania agresywne	130
6.3. Podkorowe podłoże emocji nieuświadomionych	132
6.4. Uczuciowość refleksyjna – wroga bądź przyjazna światu i ludziom	135
6.5. System kontroli i regulacji emocjonalnej	136
6.6. Motywy zabójstw	139
Rozdział VII. Kryminologiczne i psychologiczne badania zabójczyń	143
7.1. Analiza konkretnych przypadków jako metoda badania	143
7.2. Nurt kryminologii wiktymologicznej	145
7.3. Trudne sytuacje	147
7.4. Ważniejsze opracowania prawnicze, kryminologiczne i psychologiczne dotyczące zabójczyń	150
7.5. Nieprawidłowa socjalizacja i jej znaczenie w etiologii zabójstwa	153
7.6. Znaczenie biologicznych uwarunkowań u sprawców zabójstw	156
7.6.1. Funkcjonowanie poznawcze zabójczyń	157
7.6.2. Psychologiczne badania osobowości sprawczyń zabójstw	159
7.7. Próby wyodrębnienia typologii zabójczyń	164
7.8. Dominujące motywy zabójstw – próba typologii	167
7.9. Czynniki sytuacyjne jako tło motywacyjne zabójstwa	169
7.9.1. Typowe zachowanie w relacji sprawca – ofiara, syndrom bitej kobiety	171
7.9.2. Patologiczny związek jako tło motywacyjne zbrodni	172
7.10. Zabójstwa dokonane w grupie rodzinnej	178
Rozdział VIII. Cel i metody badań	181
8.1. Uzasadnienie potrzeby zajęcia się problematyką	181
8.2. Cele pracy	184
8.3. Materiał i metoda	185
Rozdział IX. Charakterystyka zabójczyń w kontekście uwarunkowań społecznych i rodzinnych	191
9.1. Wstępna charakterystyka badanych osób	191
9.2. Środowisko rodzinne, warunki wychowawcze, ujawniane formy nieprzystosowania społecznego i ich związek z agresją i nadużywaniem alkoholu	195
9.3. Uwarunkowania organiczne	200
9.4. Charakterystyka osobowości badanych	203
9.5. Ocena dojrzałości emocjonalnej	207
9.6. Sytuacyjne uwarunkowania agresywnych czynności i motywów zabójstw	210
9.7. Przebieg czynności agresywnych podczas zabójstw	212

Rozdział X. Motywacja a właściwości osobowościowe kobiet w świetle statystycznej analizy skupień	217
10.1. Analiza skupień – rozkład motywów	217
10.2. Motywy dominujące i współwystępujące w wydzielonych skupieniach	219
10.3. Związek motywów z osobowością sprawczyń	224
Rozdział XI. Związek motywów działania w wydzielonych grupach ze stałymi dyspozycjami osobowościowymi zabójczyń i uwarunkowaniami sytuacyjnymi	226
11.1. Uwarunkowania środowiskowe i rodzinne	227
11.2. Związek motywów z osobowością zabójczyń	232
11.3. Sytuacyjne uwarunkowania motywów zabójstw w wydzielonych grupach kobiet zabójczyń	240
11.4. Najczęstsze sytuacje i motywy bezpośrednio poprzedzające zabójstwo, zachowanie sprawczyń po czynie	244
Rozdział XII. Lęk i zagrożenie jako motyw zabójstwa (grupa L)	248
12.1. Motywy dominujące i współwystępujące w grupie L	248
12.2. Uwarunkowania środowiskowe i rodzinne w procesie uspołecznienia zabójczyń w grupie L	249
12.3. Uwarunkowania sytuacyjne zabójstwa w grupie L	251
12.4. Zróżnicowanie osobowościowe zabójczyń w grupie L	254
12.5. Wiktymologiczny związek sprawcy i ofiary – strategie adaptacyjno-obronne	256
12.6. Analiza konkretnych przypadków	258
Rozdział XIII. Zabójstwo z motywu krzywdy (grupa K)	269
13.1. Motyw dominujący i współwystępujące w grupie K	269
13.2. Uwarunkowania rodzinne i środowiskowe w grupie K	270
13.3. Zróżnicowanie osobowościowe w grupie K	271
13.4. Uwarunkowania sytuacyjne zabójstwa w grupie K	273
13.5. Analiza przypadku	274
Rozdział XIV. Zabójstwo pod wpływem motywu seksualno-erotycznego (grupa S)	277
14.1. Motyw dominujący i współwystępujące	277
14.2. Warunki środowiskowe i rodzinne zabójczyń z grupy S	278
14.3. Wiktymologiczny związek z ofiarą w grupie S	279
14.4. Zróżnicowanie osobowościowe sprawczyń z grupy S	279
14.5. Uwarunkowania sytuacyjne w grupie S	281
14.6. Analiza przypadku	281
14.7. Podsumowanie	283
Rozdział XV. Zabójstwo z motywacji ekonomicznej (grupa E)	285
15.1. Motywy dominujące i współwystępujące w grupie E	285
15.2. Warunki środowiskowe i rodzinne sprawczyń z grupy E	287
15.3. Osobowość sprawczyń z grupy E	289
15.4. Uwarunkowania sytuacyjne zabójstwa w grupie E	289
15.5. Analiza przypadku	290
Rozdział XVI. Zabójstwa z motywacji patologicznej (grupa P)	293
16.1. Motywy dominujące i współwystępujące w grupie P	293
16.2. Uwarunkowania rodzinne i środowiskowe w grupie P	294
16.3. Osobowościowe i sytuacyjne uwarunkowania zabójstwa w grupie P	295
16.4. Analiza przypadku	295
Rozdział XVII. Podsumowanie i wnioski	298
17.1. Weryfikacja założeń pracy	298
17.2. Związek motywów z dyspozycjami osobowości	299
17.3. Uwarunkowania rodzinne i środowiskowe	304

17.4. Sytuacje trudne w obrębie relacji partnerskiej	306
17.5. Wnioski	308
17.6. Wartość naukowa i praktyczna wyników	312
Rozdział XVIII. Opinia psychologiczna w sprawach o zabójstwa	313
18.1. Kompetencje psychologa w opiniowaniu zabójców w świetle prawa	313
18.2. Afekt jako pojęcie używane na gruncie prawa i psychologii	315
18.3. Przedmiot opinii psychologicznej	319
18.4. Motywacyjna rola afektu	323
18.5. Diagnoza procesów motywacyjnych jako przedmiot badania psychologicznego w opiniowaniu sprawców zabójstw	324
18.6. Diagnoza poziomu regulacji czynności oraz stopnia samokontroli	325
Bibliografia	329
Summary	359